

MATEŘSKÁ ŠKOLA A JEJÍ UČITELÉ V PODMÍNKÁCH SPOLEČENSKÝCH ZMĚN

Zajitzová Eliška

ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola a její učitelé v podmínkách společenských změn. Teorie a praxe II.* Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1373-6.

Publikace věnovaná především studentům oboru Učitelství pro mateřské školy a ostatním čtenářům zajímajících se o tuto tematiku pojednává o změnách a vývoji vzdělávání učitelů mateřských škol od svého počátku až do současnosti. Publikace velmi dobře shrnuje důležitá období a oblasti, ve kterých ke změnám došlo.

Učebnice je rozdělena do patnácti kapitol řazených ve sledu jednotlivých vývojových etap.

První kapitola s názvem „Z pěstouna učitelem mateřské školy“ popisuje počátky rozvoje předškolního vzdělávání. Z pohledu řady významných pedagogů a myslitelů představuje proměny v pojetí profese předškolního pedagoga.

Druhá kapitola se zabývá počátky vzniku veřejných institucí pro malé děti v Evropě v 19. století. Autorka zde poukazuje na vliv ekonomiky na sociální oblast, který se projevil v boji o lepší životní podmínky, na základě čehož došlo k hnutí o zvýšení vzdělanosti žen a rozvoji pedagogické praxe a školství. Autorka dále představuje zakladatele a průkopníky prvních institucí pro malé děti z různých zemí, jejich koncepce, díla, názvy institucí a spolků včetně jejich organizační stránky. V kapitole nalezneme také názvy a zaměření postupně vznikajících veřejných institucí pro malé děti a první školy pro vzdělávání opatrovníků a pěstounek.

V kapitole tři až deset Eva Šmelová postupně nastiňuje přípravné vzdělávání učitelek mateřských škol v jednotlivých obdobích. Od popisu prvních jednoletých kurzů konce 19. století se dostává až ke vzdělávání učitelek pro mateřské školy na pedagogických fakultách vysokých škol v 90. letech 20. století. V každé z kapitol shrnuje charakteristiku období, zakladatele, typy a období vzniku vzdělávacích institucí, udává trvání a náplň vzdělávání, představuje

výnosy a ustanovení o vzdělávání, učební plány a zaměření výuky, soudobou odbornou literaturu aj.

Jedenáctá kapitola nese název „Současné pojetí učitele mateřské školy“. Autorka seznamuje čtenáře s etapami ve vývoji učitelské profese a poukazuje na vzdělávání v 21. století, které zdůrazňuje princip celoživotního učení. V souladu s požadavky společnosti definuje pojem učení ve smyslu učit se poznávat, jednat, žít společně, žít s ostatními a učit se být. Autorka představuje také projekt věnovaný předškolnímu vzdělávání v zemích OECD včetně jeho cílů. V další části kapitoly se Eva Šmelová zabývá postavením učitele mateřské školy v legislativních a pedagogických dokumentech. Závěr kapitoly věnuje profesi učitele a jejím specifickým z pohledu odborníků.

O volbě profese „učitel mateřské školy“ pojednává kapitola dvanáctá. Autorka zde definuje etapy profesní dráhy předškolních pedagogů, zdůrazňuje motivaci ke studiu a předkládá základní požadavky kladené na profesi učitele mateřské školy.

Funkci mateřské školy ve vztahu k rolím a kompetencím učitele mateřské školy shrnuje kapitola třináctá. Autorka popisuje funkci pečovatelskou, vzdělávací, socializační, integrační a personalizační. Na základě Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (2004) a z pohledu dalších autorů poukazuje na dovednosti a role, které má učitel mateřské školy ovládat. Kapitola se zaměřuje také na charakteristiku klíčových kompetencí dle různých pedagogů a popisuje oblasti kompetencí vycházejících z projektu výzkumu MŠMT ČR.

Čtrnáctá kapitola je věnována trendům v přípravném vzdělávání předškolních pedagogů v zemích Evropy, zabývá se výběrem uchazečů o studium, racionalizací vzdělávacího systému a popisuje dva možné pohledy na vyučování. Představuje trendy v řízení školského systému, modely, tendence a zaměření přípravného vzdělávání.

V poslední kapitole se autorka věnuje reflexi profese předškolního pedagoga rodičovskou veřejností a seznamuje čtenáře s průzkumem vycházejícím z otázky „Odpovídá současná koncepce předškolního vzdělávání požadavkům a očekávání rodičů?“.

Publikace je přehledná, vhodně členěná a je doplněna o rozsáhlý seznam literatury a použitých pramenů. Učebnice by měla být rozšířena mezi studenty oboru „Učitelství pro mateřské školy“ a učitele mateřských škol, neboť zpracovává tematiku velmi srozumitelně a pomáhá tak se bezproblémově orientovat v dané oblasti.

Mgr. Eliška Zajitzová
Katedra primární pedagogiky,
Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci
Žižkovo nám. 5
771 40 Olomouc
e-mail: zajitzovaeliska@atlas.cz